

ПРОСОДІЯ ПЕРСОНАЖНОГО МОВЛЕННЯ В КАЗКАХ ДЛЯ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Статтю присвячено порівняльному аналізу просодії персонажного мовлення у казках для молодшого дошкільного віку на матеріалі англійської, російської та української мов. Аналізовані у статті фрази характеризуються високим рівнем емоційного потенціалу. Виокремлено голосові портрети казкових персонажів і виявлено роль кожного із просодичних компонентів у їх відтворенні.

Ключові слова: *просодія, аудіоказка, голосовий портрет, мелодика, діапазон ЧОТ, діапазон інтенсивності, темпорально-паузальні характеристики, тембр.*

Визначальною рисою сучасної лінгвістики є комплексний, міждисциплінарний характер дослідження мови як складного утворення, де тісно взаємодіють мовні одиниці різних рівнів. Експресивність мовлення, яку визначають як здатність виражати почуття, інтенції та ставлення мовців, є важливим аспектом аналізу усного мовлення та предметом дослідження комп'ютерної лінгвістики, психолінгвістики та фонетики [Montano 2013, с. 171]. Для надання тексту, що озвучується, експресивності, використовуються різноманітні просодичні ресурси. Деякі з них є універсальними для всіх мов (варіативність мелодики, ритму, гучності тощо), тоді як інші є специфічними для кожної окремої мови (природа варіативності мелодики, використання мелодики або темпу як просодичної домінанти тощо) [Magnier 2014, с. 140].

Експресивність є невід'ємною частиною просодії персонажного мовлення у казках для молодшого дошкільного віку. В аудіоказці просодія посідає особливе місце серед мовних засобів вираження завдяки її здатності створювати наочні образи та глибше проникати в суть явищ та подій. За таких умов вона перетворюється на основний засіб емоційного та естетичного впливу на слухача. Просодичні елементи, що виконують роль зображально-виражальних засобів, проявляють себе в мові у взаємодії, групуючись у відповідні моделі, за допомогою яких передаються різноманітні почуття персонажів, а також додаткова інформація про них.

Казка, що акумулює в собі споконвічну народну мудрість, є вихідним і найбільш впливовим явищем у процесі набуття дитиною комунікативного і когнітивного досвіду [Тараненко 2014, с. 171]. Будучи одним із найпопулярніших жанрів усної словесності, казка плекає ідеали доброти, милосердя, засуджує жадібність, корисливість і нечесність [Демедюк 2010, с. 3]. Вона виконує такі важливі функції, як естетична, пізнавальна, морально-етична, соціально-виховна, розважальна, розвиваюча, терапевтична, сугестивна [цит. за Тараненко 2010, с. 118]. Останнім часом усе

більшого поширення набувають озвучені казки, що створюють свій «театр уяви» та відрізняються майстерністю виконання.

Просодичні характеристики усної актуалізації казок неодноразово ставали об'єктом лінгвістичних досліджень. Проте не було здійснено спроби порівняльного дослідження таких характеристик на матеріалі різних мов. Особливий інтерес викликають просодичні характеристики персонажного мовлення в різносистемних мовах. Персонажне мовлення не лише відображає соціально-статусні характеристики казкових персонажів, але й вказує на вікові, гендерні та інші характеристики.

Аудіоресурсами для експериментального матеріалу послуговували казки для молодшого дошкільного віку «Троє поросят» та «Колобок» англійською, українською та російською мовами, озвучені дикторами чоловічої та жіночої статі. Такі чарівні казки знаходяться поза культурою, поза расовими розрізненнями та здатні дуже легко мігрувати. Їх можна вважати інтернаціональною мовою людства, мовою осіб різного віку та всіх національностей, яка не залежить від культурних розбіжностей [Франц 1998, с. 33]. Казки на зразок останніх належать до найперших художніх творів, з якими знайомляться дошкільнята, та являють собою багатий матеріал для розвитку дитячої уваги і творчості за умови вдалого звукового відтворення.

В ході нашого дослідження ми спиралися на загальнотеоретичні положення фонетики. Порівняльний аналіз просодії казок було здійснено з використанням традиційної номенклатури фонетичних засобів. Провідними засобами забезпечення зв'язності та передачі різних відтінків значень та емоцій в аудіоказці є просодичні засоби, зокрема, мелодика, діапазон ЧОТ та інтенсивності, ритм, темпорально-паузальні та тембральні характеристики. У фокусі нашої уваги стилізоване мовлення казкарів, що відтворюють казкових персонажів та тварин.

Диференціюють такі манери оповіді казки, як розповідна, описова та діалогічна [Adell 2005; Montano 2013]. Найбільший інтерес становить діалогічна манера оповіді, оскільки в ній казкарі найбільш широко використовують арсенал просодичних засобів задля передачі звукових портретів персонажів. Аналіз персонажного мовлення було здійснено на рівні фраз. Аналізовані у статті фрази характеризуються високим рівнем емоційного потенціалу. Одиницею аналізу є інтоногрупа.

В ході дослідження було виокремлено голосові портрети, що використовуються оповідачами для імперсоналізації різних казкових персонажів. Голос є сигнальною системою емоцій, тотожною за важливістю виразам обличчя, однак відмінною. Залежно від ситуації спілкування, потреб комунікації та інтенцій мовця ті чи інші компоненти просодії можуть набувати провідної ролі у вираженні смислу висловлювання [Захарова 2014, с. 71]. Голосова поліфонія в аудіоказці підкреслює унікальність та особливість кожного з казкових персонажів.

В ході аналізу аудіоказки «Троє поросят» було виокремлено звукові портрети трьох поросят і Вовка, кожен з яких має ряд диференційних рис. Мовлення найменшого поросятя в англійській версії казки «Three Little Pigs» характеризується пискливим голосом, переважанням низьких висхідних тонів, що вказує на невпевненість, некатегоричність, а також звуженим діапазоном ЧОТ та малою варіативністю

мелодичного контуру. Такі просодичні маркери характерні для мовлення маленьких дітей, у яких ще не сформувалися навички вмілого інтонування. Мовлення середнього поросятя відрізняється назальністю, гнусавістю і також відтворюється у високому регістрі.

Для мовлення молодших поросят характерним є одночасне тональне та динамічне виділення ключових слів у фразі, нерегулярний темп, стакатоподібний ритм. При сильному хвилюванні молодші поросята говорять начебто захлинаючись, прискорюючи темп й використовують короткі паузи. Як видно з наведеного нижче прикладу, середньоскладова тривалість першої інтоногрупи вказує на більш швидкий темп реалізації у порівнянні з другою:

<u>Not by the hair of my chinny chin chin.</u>		<u>I'll not let you in!</u>
191	136	244

Голосовий портрет старшого поросятя має деякі відмінності, зокрема середній регістр реалізацій, більш випуклий мелодичний контур, використання високих низхідних та рівних тонів. Така комбінаторика просодичних параметрів дозволяє маленьким слухачам уявити образ старшого брата, що є більш досвідченим, упевненим у своїх силах та здатним постояти за себе.

Голосовий портрет Вовка має такі характеристики: різкий та скрипучий тембр, який асоціюється із вираженням негативних емоцій (гнів, підступність тощо), різкі зміни темпу в межах однієї фрази (від уповільненого до пришвидшеного), використання довгих емпатичних пауз для виділення ключових слів. Наприклад:

Then I'll huff		and I'll puff		and I'll blow your house in!
322	618mc	378	577mc	396

Як видно з наведеного прикладу, середньоскладова тривалість інтоногруп є меншою за тривалість емпатичних пауз, які надають фразі більшої категоричності. Голосовий портрет Вовка здебільшого реалізується у низькому регістрі, проте при вираженні сильного роздратування та погроз спостерігається перехід на крикливий фальцет. За рахунок цього відбувається додаткове розширення діапазону ЧОТ від розширеного до широкого. Тональний контур є хвилеподібним. Діапазон інтенсивності здебільшого звужений, проте інтенсивність мовленнєвих партій цього персонажа є великою, про що свідчать її середні максимальні (68,1дБ) та мінімальні показники (60,7дБ).

Російська версія казки «Трое поросят» має у своєму просодичному оформленні як спільні, так і відмінні риси при порівнянні з англomовним варіантом. Голосовий портрет наймолодшого поросятя характеризується писклявим голосом у найвищому регістрі. Середні показники максимумів ЧОТ сягають 69пт для підкреслення легковажності, вігряності героя, проте діапазон ЧОТ є звуженим. Характерними також є заповнені паузи обдумування поряд із подовженням приголосних (імітація заїкання). Наприклад:

Ззавтра		с утра		возьмемся за дело!
788	384	232	1,011	

Диферентором цього персонажа також є використання довгих пауз хезитації, що вказують на його невпевненість. Наприклад:

Ну, | пойдем | посмотрим!
 158 301 254 267 490

Середнє порося говорить різким і водночас писклявим голосом, що свідчить про недосвідченість і самовпевненість героя. Мелодиці цього персонажа притаманне використання низьких низхідних та рівних тонів та шкал, звуженого діапазону ЧОТ й нерегулярного темпу з тенденцією до пришвидшення. Діапазон інтенсивності мовлення героя є середнім.

Темпорально-паузальні контрасти у мовленні, так само як і в англомовній версії казки, виступають у ролі просодичної домінанти у змалюванні образу молодших поросят. Має місце порізаність мелодичного контуру на короткі інтоногрупи, що розділяються емпатичними паузами. За рахунок цього мовлення звучить уривчато, ритм стакатоподібний. Така комбінаторика просодичних параметрів вказує на недалекість персонажів. Наприклад:

Когда нужно будет, | я сам | построю себе дом!
 668мс 325мс 483мс 139мс 825

Звуковий портрет найстаршого поросяти характеризується широким діапазоном ЧОТ та інтенсивності, складними та простими термінальними тонами, серед яких високі висхідні (у нетермінальних інтоногрупах), висхідно-низхідні та високі низхідні. Перед нами виникає звуковий портрет досвідченого персонажа, якому притаманний повчальний тон завдяки поєднанню низького регістру, хрипкого тембру, який надає мовленню авторитетності, та темповим контрастам й емпатичному паузальному членуванню. Наприклад:

Дом поросенка | должен быть крепостью!
 254 342 142

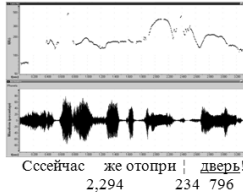
Темпорально-паузальні контрасти також виявляються у подовженні ключових слів та їх виділенні в окрему інтоногрупу за допомогою довгих емпатичних пауз. Наприклад:

Тогда я буду | один | строить себе дом!
 720 303 629 158 1,088

Голосовий портрет Вовка характеризується розширеним діапазоном інтенсивності, широким діапазоном ЧОТ, використанням варіативного мелодичного контуру (складні та прості термінальні тони), уповільненим темпом, подовженням слів, вимовлянням по складах, виділенням їх в окремі інтоногрупи, емпатичною паузацією. Для створення атмосфери жаху, залякування та підкреслення розлюченості Вовка відбувається подовження приголосних у ключових словах. Наприклад:

А не то я | так дуну, | что весь твой | дом | ррразлетится!
 605 201 1,117 189 833 175 380 327 1,326

У нижченаведеній просограмі фрази, що належить Вовку, відбувається подовження приголосної та розтягування слів для вираження емоції презирства та зверхності. Слова персонажа промовляються крізь зуби на фоні контрастного використання тембрів (перехід від низького глухого голосу до крикливого, тремтливого фальцету). Діапазон інтенсивності складає 13,6 дБ, а діапазон ЧОТ – 18,3 пт. Реалізується рівна шкала і висхідний+низхідний тон (1 інтоногрупа) і низький низхідний тон (друга інтоногрупа).

Український варіант казки «Троє поросят» передусім відрізняється тим, що персонажі поросят озвучені дитячими голосами, на відміну від стилізацій під дитяче мовлення в англійській та російській версії відповідної казки. З точки зору тембру, ці голоси є нейтральними й відрізняються лише за регістром (чим менше порося, тим вищий регістр). Звукові портрети поросят характеризуються прискореним темпом, хвилеподібним мелодичним контуром, використанням простих термінальних тонів (здебільшого низьких та високих низхідних тонів), середнім діапазоном ЧОТ, зву- женом діапазоном інтенсивності. Мелодичний контур останнього є більш випуклим.

Голосовий портрет Вовка характеризується хвилеподібним мелодичним конту- ром, багатим репертуаром мелодичних тонів (складних і простих) з низхідним рухом, широким діапазоном інтенсивності, розширеним діапазоном ЧОТ, хрипким, скрипу- чим тембром у низькому регістрі, сповільненим темпом з тенденцією до пролонгації ключових слів і виділення їх в окрему інтоногрупу за допомогою емфатичної паузи. Наприклад:

Пащо, пащо, | відчини! Я до тебе | в гості!
 1,167 484 1,034 245 1,054

У казці «Колобок» спостерігаються свої експресивні моделі та специфічна комбінаторика просодичних параметрів при аналізі кожного голосового портрета. У всіх аналізованих мовах Заєць, Вовк, Ведмідь та Лисиця звертаються до Колобка одними й тими ж словами: «Колобок, Колобок, я тебе з'їм!». Проте звукові портрети персонажів значно відрізняються. Завдяки відповідній комбінаториці просодичних компонентів слухач легко впізнає у них лякливого Зайця, великого незграбного Вед- медя, злого Вовка, хитру Лисицю.

В англійській версії аудіоказки «Johnny-sake» голосовий портрет головного героя має такі характеристики: хвилеподібний мелодичний контур, широкий діапазон ЧОТ за рахунок значних тональних перепадів, використання емоційно забарвлених склад- них та простих тонів, найчастотнішими серед яких є висхідно-низхідні, низхідно- висхідні та високі низхідні тони, середній діапазон інтенсивності, дуже швидкий темп мовлення, розтягування ключових слів. Проте найяскравішим просодичним маркером виступає тембральне забарвлення, що разом із іншими просодичними параметрами створює гумористичний ефект. Тембр цього персонажа можна описати як комічний, дитинячий, жартівливий, грайливий, легковажний. Це голосовий портрет холерика, що має крикливий тембр і в найбільш емоційних висловлюваннях переходить на фальцет. Такі контрасти підкреслюють самовпевненість та нахабство головного героя.

Голосовий портрет Ведмедя має наступні особливості: середній діапазон ЧОТ, поєднання поступово-низхідної мелодичної шкали і низхідно-висхідних тонів,

сповільнений темп, сиплий тембр, низький регістр, широкий діапазон інтенсивності. Ці маркери допомагають уявити впевненого в своїй перевазі великого, незграбного Ведмеда похилого віку.

Основними маркерами голосового портрета Вовка є хрипкий, грубий тембр, низький регістр, середній діапазон ЧОТ використання ковзно-низхідних мелодичних шкал та висхідно-низхідних тонів, середній темп, широкий діапазон інтенсивності. Така комбінаторика просодичних параметрів допомагає підкреслити наявність ворожих намірів, підступність, хижість персонажу.

Голосовий портрет Лиса є найяскравішим серед усіх персонажів-звірів та озвучується чоловічим голосом. Він відрізняється поєднанням яскравого хвилеподібного контуру на низького низхідного тону, придиховим тембром з переходом на притишений у кінці фрази, широким діапазоном ЧОТ та інтенсивності, сповільненим темпом, частотним використанням емпатичних пауз в межах фрази. Завдяки такому поєднанню просодичних параметрів неважко уявити образ старого, хитрого і підступного Лиса. Наприклад:

Can't you come | just a little | closer?
1025 687 831 565 912

Розглянемо голосовий портрет Колобка в російській версії однойменної казки. Головний персонаж озвучується жіночим голосом. Цікаво, що у звертанні до кожного з казкових персонажів-звірів головний персонаж використовує різні якості голосу. У звертанні до Зайця голос звучить як грайливий, дзвінкий й вирізняється стакатоподібним ритмом, оскільки заєць не викликає у Колобка сильного страху. Проте у звертанні до хижого Вовка голос головного героя стає мелодійним, співучим й характеризується легатоподібним ритмом й розтягуванням ключових слів, що характерно для дитячого прохання. Наприклад: *Не ешь меня, серый волк, я тебе песенку спою*. Мовлення Колобка, який посмілювався, у звертанні до кремезного, незграбного Ведмеда та хитрої Лисиці пересипане сміхом, вигуками. Дзвінкий голос у високому регістрі вказує на легковажність, безтурботність героя.

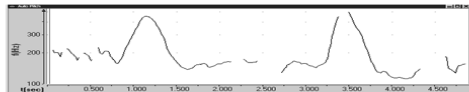
Загалом голосовий портрет Колобка має певні особливості, зокрема використання хвилеподібної шкали або поступово-низхідної шкали з порушеною поступовістю, у якій спеціальні підйоми виділяють ключові слова. Наприклад: *Я от дедушки ушел, я от бабушки ушел, а от тебя, Зайца, нехитро уйду!*; реалізація простих та складних тонів різних конфігурацій, найчастотнішими з яких є висхідний+низхідний та високий низхідний, середній темп, розширений діапазон ЧОТ, середній діапазон інтенсивності.

Голосовий портрет Зайця характеризується нейтральним голосом, середнім темпом, середнім діапазоном ЧОТ, розширеним діапазоном інтенсивності за рахунок переходу на притишений голос у кінці висловлювань. Ця особливість, поряд із використанням цим персонажем поступово-висхідних та рівних шкал у поєднанні з низькими низхідними тонами, вказує на його невпевненість, лякливість.

Основними характеристиками голосового портрета Вовка є низький регістр, глухий тембр, уповільнений темп, широкий діапазон інтенсивності та ЧОТ, використання хвилеподібної шкали та низького низхідного тону.

Казкар, що озвучує Ведмедя, послуговується такою ж мелодикою, темпом та діапазоном інтенсивності, як і у попереднього персонажа, говорить хрипким, скрипучим голосом у низькому регістрі, використовує звужений діапазон ЧОТ, розтягує останні слова у фразах. Наприклад: *Колобок, Колобок, я тебе съем!*

Найбільший інтерес представляє голосовий портрет Лисиці, озвучений жіночим голосом. Тембр цього персонажа можна описати як придиховий співучий, м'який, оксамитовий. Завдяки цим якостям він звучить загадково, улесливо, делікатно, грайливо. Голосовий портрет лисиці відрізняється легатоподібним ритмом, уповільненим темпом, широким діапазоном ЧОТ та інтенсивності, використанням ковзної-низхідної шкали (для підкреслення улесування, підступності), емоційно-забарвлених складних тонів, найчастотнішими серед яких є висхідно-низхідні, та пролонгацією ключових слів разом із яскравим тональним виділенням останніх. Наприклад:

Головний персонаж української версії «Колобок» озвучений дитячим голосом у високому регістрі. Як і в російській версії казки, Колобок звертається до казкових звірів, яких він зустрічає по-різному. У розмові із Зайцем його голос ніжний, м'який, ритм легатоподібний, діапазон інтенсивності розширений за рахунок того, що кінець фрази вимовляється притишеним голосом. Така комбінаторика просодичних параметрів надає мовленню відтінку винуватості, беззахисності. Проте у розмові з Вовком, Ведмедем та Лисицею голосовий портрет змінюється і з лагідної, прохальної манери переходить на дзвінку, життєрадісну, впевнену. Це виражається у розширенні діапазону ЧОТ та інтенсивності, пришвидшенні темпу, збільшенні варіативності мелодичної кривої, використанні більш емоційних варіантів тонів.

Специфічне голосове забарвлення має Засць. Сиплий відтінок голосу у поєднанні зі звуженим діапазоном ЧОТ та інтенсивності, рівною шкалою та рівним тоном вказує на невпевненість, лякливості персонажа. Низький, глухий голос Вовка у вузькому діапазоні ЧОТ вказує на протилежні якості. Персонаж підкреслює свою перевагу розширенням діапазону інтенсивності та розтягуванням слів.

Голосовий портрет сильного, кремезного Ведмедя можна впізнати за оксамитовим баритоном, сповільненим темпом актуалізації, використанням статичних, тобто рівних термінальних тонів. При цьому діапазон інтенсивності та діапазон ЧОТ є звуженими. Контрастує з ним голосовий портрет Лиса, в реалізації низького, хрипкого й водночас розслабленого чоловічого голосу. Сповільнений темп, хвилеподібна шкала зі значними тональними перепадами у поєднанні з низьким низхідним тоном, широкий діапазон ЧОТ та інтенсивності надають мовленню Лиса манірності і яскравого емоційного забарвлення.

Отже, проведений нами порівняльний аналіз просодії персонажного мовлення в аудіоказках для молодшого дошкільного віку на матеріалі англійської, російської та української мов вказує на наявність інваріантних та варіативних рис звукового оформлення. Спільною просодичною характеристикою, що об'єднує англійські, російські

та українські казки, є темпорально-паузальні контрасти, частотне використання хвилеподібного мелодичного контуру. Цього висновку дійшли й інші дослідники, що вказують [Kawaguchi 2006, с. 35] на високу рекурентність так званих мелодичних арок, що характеризуються почерговим тональним підйомом і спадом у звуковому оформленні казок. Диферентори просодичних характеристик голосових портретів казкових персонажів у всіх аналізованих мовах було виявлено у використанні мелодики, діапазону ЧОТ і інтенсивності та тембру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Демедюк М.В. Національна специфіка української народної казки: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.07 / М.В. Демедюк ; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка.-Ль., 2010. – 20 с. 2. Захарова Ю.М. Прикладна фонетика : навч. посіб. / Ю.М.Захарова. – К.:Наук.-вид. центр НА СБ України, 2014.-212 с. 3. Тараненко Л.І. Актуалізація англійських прозових фольклорних текстів малої форми: Монографія / Л.І. Тараненко. – К.: Кафедра, 2014. – 288 с. 4. Франц М.-Л. фон. Психология сказки. Толкование волшебных сказок. Психологический мотив искупления в волшебной сказке / Мария-Луиза фон Франц; [пер. с англ.]. – СПб. : Б.С.К.,1998. – 360 с. 5. Montano R., Alias F. Ferrer J. Prosodic analysis of storytelling discourse modes and narrative situations oriented to Text-to-Speech synthesis //8th ISCA Speech Synthesis Workshop. August 31-September 2 2013. Barcelona,Spain. – P.171-176.6. J. Adell, A. Bonafonte, and D. Escudero Analysis of prosodic features towards modelling of emotional and pragmatic attributes of speech // Procesamiento del lenguaje natural, no. 35, 2005.-P. P.277– 283. 7. Y. Kawaguchi, I.Fónagy, T.Moriguchi Prosody and Syntax: Cross-linguistic Perspectives// Tokyo University of Foreign Studies / Hungarian Academy, CNRS / Shizoka University2006. – 383 p. 8. Magnier J., Gratier M., Lacheret A. Expressive vs Neutral prosody in reading aloud: From descriptive binary to continuous features. Speech Prosody 7, May 2014, Dublin, Ireland.-2014. P. 140-143.

*Задорижня Н.И., к. філол. н., асистент,
Институт філології КНУ імені Тараса Шевченка, Київ*

ПРОСОДИЯ ПЕРСОНАЖНОЙ РЕЧИ В СКАЗКАХ ДЛЯ МЛАДШЕГО ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Статья посвящена сравнительному анализу просодии персонажной речи в сказках для младшего дошкольного возраста на материале английского, русского и украинского языков. Проанализированные в статье фразы характеризуются высоким уровнем эмоционального потенциала. Вычленено голосовые портреты сказочных героев и выявлена роль каждого из просодических компонентов в их воспроизведении.

Ключевые слова: *просодия, аудиосказка, голосовой портрет, мелодика, диапазон ЧОТ, диапазон интенсивности, темпорально-паузальные характеристики, тембр.*

CHARACTER SPEECH PROSODY IN FAIRYTALES FOR PRESCHOOL CHILDREN

The article is devoted to comparative analysis of character speech prosody in fairytales for preschool children in English, Russian and Ukrainian. The phrases analyzed in the article are characterized by high level of emotional potential. Voice portraits of fairytale characters were singled out and the role of each prosodic component in their reproduction was revealed.

Key words: *prosody, audio fairy tale, voice portrait, speech melody, pitch range, intensity range, temporal characteristics, voice quality.*

УДК 81'373.2

Зимовець Г.В., к. філол. н.
Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України

ЗНАЧЕННЯ ЛОКАТИВНОГО КОМПОНЕНТА В ЕРГОНІМІЇ

У статті розглядається локативний компонент семантики ергонімів, який є одним із основних мотиваторів цього лексичного розряду. Авторка аналізує основні способи утворення ергонімів із зазначеним компонентом (лексико-синтаксичний, словоскладання, трансонімізацію та онімізацію), виділяючи типові для них мотиваційні ознаки. Крім того, було простежено зв'язок між семантикою ергонімів та їхніми функціями.

Ключові слова: *семантика, мотивація, ергонім, топонім, аксіологія.*

На сучасному етапі спостерігаються значні зміни в лексичній системі української мови, що проявляється, в тому числі, в активному поповненні словника мовними одиницями різних семантичних груп. Одним із найбільш динамічних лексичних класів є ергоніми, до яких ми зараховуємо назви ділових об'єднань людини, тобто підприємств, організацій, об'єднань тощо [3, с. 151]. Останнім часом цей ономастичний розряд привертає дедалі більшу увагу дослідників у різних країнах. Зокрема, в Україні його аналізу було присвячено дисертації Н.В. Кутузи, Н.М. Лесовець, Ю.М. Петрашик, О.М. Сидоренко, М.М. Цілиної, С.О. Шестакової. Назви компаній виступають також предметом розгляду в працях польських дослідників А. Левандовського та А. Галковського. У російському мовознавстві їх вивчали А.В. Суперанська, А.Ф. Смельянова, М.Я. Крючкова.

Об'єктом нашого дослідження є ергоніми, які містяться в довідковому виданні «Золоті сторінки України 2006» (40 000 од.). Аналіз показав, що у більшості випадків до складу ергонімів входять лексеми, які характеризують такі аспекти діяльності підприємства або організації, як місце її здійснення та предмет. Ці дві основні мотиваційні ознаки виділяються також іншими дослідниками українського ергономіко ну [1; 4; 5; 6]. Ми вважаємо, що при вивченні зазначеного ономастичного розряду необхідно також